

den Rechts-... dan worden zij belevd verzocht hiervan ten spoedigste kennis te geven aan den secretaris Ds. Renkema.

Garne vestigen wij op deze circulaire de aandacht der kerken.

De regeling door de Middelburgsche Synode getroffen, heeft zeker dit ernstige vraagstuk een stap verder op den goeden weg gebracht.

niets, wat ontwikkelend Hammurabi's wetten, dat door het dogma der Moraische

ker op dit met te vernam Hammu-der verdiept

O. te Generale volgende Geving voor te der emeritiveduwen en ulaire tot de

ve regeling KIII D. K.

Aan vergaderingen de Kerkten

Broeders! em heeft, zie md, met het in zake de weduwen en len te dezer tenente met ten en Zuid-pport en de es dezer ve e ene rege- te begijnsen tze een half kenneisse van

missie van onvondige" de voorstel delijk al de zen worden ook bij de boeverte de g naar Art. d te nemen. men onderk beneoemde vragen: te verzorging en weezen ar de cijfers

Classis eeneg naar Art. elijk? n verenigen g Foods te en maatstaf jaarlijsche

verhand met ve te doen - Pastorien afgeerekend, rken in uwe

Classis bij gteuend der Hulpbe- geend percen-

8 pct. 10 " 12 " 14 " 16 " 18 " 20 " 22 " 24 " 26 " 28 " 30 " 32 " 34 " 36 " 38 " 40 " 42 " 44 " 46 " 48 " 50 "

1, en breg uwer e. k. r behandel 1904 in het n.

K. geldt een reformeerde aan de vele kome.

te ere onze t gelijktijd uring onzer cezen, overselen.

rale Synode ook op uwer 300 teedere

langen den olen.

voemod:

Secretaris.

pendenten ontvingen.

H. Donner, Dr. W. H. plaats ge-

Uit dit program spreekt een bezieling en liefde voor het Calvinisme, die het hart verkwikt.

Moge de Banier der Waarheid leeuw in deze vaste handen blijven, Amerika's kerken tot zegen en Gods naam tot eere.

Kerkelijk of niet kerkelijk.

Ds. Diermanse van 's-Gravenhage vraagt ons, waarom het verschil in de opleidings-quaestie door ons niet liever met de woorden: kerkelijk of niet-kerkelijk wordt aangeduid, dan met seminaristisch of universitair.

Gold het hier nu slechts een sekere goedwilligheid jegens de broeders, zoo zou aan de vervulling van deze vriendelijke bede niets in den weg staan.

Amerika. Het is een verblijdend teeken, dat ook in Amerika de liefde voor het Calvinisme weer ontwaakt.

Amerika heeft aan het Calvinisme zijn geboorte en zijn vrijheid te danken. De „pelgrimvaders“ zijn om hun sterc Calvinistische bejdelijns in Engeland niet geduld worden, zijn de grondleggers geweest van den machtigen staat, die het oude Europa dreigt te overvleugelen.

In Amerika bleef dan ook steeds een kern aan dat Calvinisme getrouw. Terwijl in Europa de critic of de Schrift en de ethische theologie steeds meer de vastigheden van het geloof ondermijnde, had men in Amerika nog theologen als Hodge, Strong en Shedd, die de oude banier omhoog hieven.

Onze Gereformeerde broeders in Amerika beschikken dan ook over een uitnemend geredigeerd theologisch tijdschrift: „The Princeton Review“, dat door degelijkheid uitmunt en ons Nederlanders tot een beschaamd voorbeeld kan strekken.

Thans verschijnt weer in nieuw gewaad The Banner of the Truth, waarbij als hoofdredacteur zal optreden Ds. Henry Beets, die op de Synode te Arnhem de Gereformeerde Kerk van Amerika vertegenwoordigde en door zijn bezielend spreken, zijn breeden blik, zijn warme sympathetische persoonlijkheid aller liefde en achting won.

Het doel van deze uitgave omschrijft de redactie aldus: „Dit blad is bestemd om de belangen te dienen van de Christelijke Gereformeerde kerk, zonder dat het daarom uitsluitend het orgaan van een bepaalde kerk wil zijn.“

Waarbij eindelijk nog komt, dat dit vraagstuk niet eerst nu en in onze kringen aan de orde is gekomen, maar een strijd van eeuwen achter zich heeft, en in dien strijd de woorden universitair en seminaristisch eenmaal burgerrecht hebben gekregen.

Uit de Pers. Ds. Dijkstra geeft in zijn brieven naar de Zendingkerk van Antiochie weer wat onze naburen noemen een rondblik over het zendings-terrein:

Grl. — Het is 1904. Een jaar is weer verdwenen in den ocean der eeuwen. Een jaar dat veel zorgen gaf, zeker wel aan alle onze lezers; maar ik denk hier speciaal aan Zendingdeputaten De Keucheniuschool zat ons dwars, we wilden zoo gaarne vooruit en wij durfden niet, omdat wij bang waren voor financiële ellende. Ik vroeg aan elken lezer één gulden, maar ik vroeg zeker niet op de rechte manier, ten minste slechts weinigen voldeden aan mijn verzoek.

Daar komt nog bij de f. 1000,— die ik verarmde heb, ik ben begonnen met te zeggen: wij moeten f. 2000,— hebben en nu is er bijna f. 17000— bijkomend. En waar vinden wij nu de laatste f. 3000.—? Nog f. 2000,— ben ik zeker van, al ben ik nog niet gemachtigd om te zeggen, waar het van daan komt. Ik kom dus nog f. 1300,— te kort. Wie zorgt daar nu nog voor? — Gij zie, de Heere heeft onze zorgen zeer verlicht, ons gemoed zeer verrijmd, maar wij hebben toch nog een klein sleentje aan onze vleugels, opdat wij niet te hoog vliegen.

Onlangs schreef ik een stukje over de drie talen (Ds. A. zegt liever taalsoorten) op Java en over de kwestie of men in de hoogte of lage taal behoort te prediken. Ik zei toen: „Spreek hij tot zijn gelijke, of tot iemand die in enkele opzichten zijn meedere is en in andere zijn mindere is, dan gebruikt hij „mdjo“.“ Dr. A. Kuyper Jr. kwam toen op het verrassend idee, dan moesten wij in die taal prediken. Niet in de hoogte, niet in de lage, maar in de taal die men tot zijn gelijke spreekt. Toen ik dat las, dacht ik al dadelijk: dat loopt mis! Maar ik dacht ook: Ds. L. Adriaanse is in het land; die zal op dit puntje wel ingaan, want hij is, geloof ik, de eerste missionaris, die in het kromme gepreekt heeft. De volgende Franche Kerkbode bracht dan ook al een vrij breed opgezet artikel. Voor mij was daarin misver- de mededeeling, dat inlandische helpers in het kromo en de Zendingen (except de Ger.) in het ngoko prediken. Het laatste artikel van Ds. L. Adriaanse handelde over het prediken in het modjo, en dat werd natuurlijk gewezen van de hand.

Dat spijt mij eigenlijk, hoewel ik het verwacht had, want dat was nu net een voorstel in mijn geest. Als de eene kromo wil en de andere ngoko, dan wil ik er liefst tusschen d. oer.

Nu kwam Dr. A. Kuyper Jr. met een bemiddeld voorstel. Is het niet jammer, dat dit nu niet kan worden aangenomen? Maar ik vrees dat er geen hooger beroep is.

Verschillende bladen vind ik deze dagen een merkwaardig bericht. Gij weet, dat ons idee Kerkelijke Zending een tijdlang met een reder schouder onthaald werd begroot. Hervorvade en Lothersche broeders bewaarden dat een Zendingsoord, die van een vereeniging van geloovigen uitging, toch ook kerkelijke Zending was; als het nuas stak nog meer dan een Zending van een georganiseerde kerk want in de kerk waren vele doode leden en de leden van de Zendingvereiniging waren allen mannen en vrouwen, die toonden een warm hart te hebben voor de zaak des Heeren. Zij vormen, zoo redeneerde men, de eigenlijke kerk! Maar het kan verkeeren! Dat hebben wij al geruimen tijd gemerkt, en het volgende stukje doet dat ook weer blijken. Lees maar:

„Tengevolge van een besluit der classis Rotterdam van de Nederlandsche Hervormde Kerk, is door het classicaal bestuur een commissie benoemd, die tot opdracht heeft, na te gaan, hoe er verband gelegd kan worden tusschen kerk en Zending; of m. a. w. op welke wijze de Nederlandsche Hervormde Kerk zelve door middel harer classis de zaak der ontbinding van het Koninkrijk Gods het best kan ter hand nemen.“

De commissie heeft zich nu met een rondzichten tot de kerkeraden der Hervormde gescreven in de classis gewand, om te vernemen, of bij deze colleges instemming wordt gevonden met wat zij op het „ong heeft, en of zij bereid zouden zijn, de aandacht hunner gemeenten op deze zaak te vestigen“.

Ik ben wel benieuwd wat hiervan komen zal. Voetangels en klemmen liggen er wel in deen tuin. Daar ontvang ik een zijn uitgevoerd boekje, met gegeven te Londen ter gelegenheid van den zilveren geboortedag van de Medical Missionary Association, waar onze Dr. Scheurer zijn medische opleiding ontvingen heeft, en ook Dr. Esser. In een begeldigd deat schrijven worden die beide „waardige mannen“ nog herdacht. Ik breng ook gaarne hulde aan die leringheid. De opleiding van Dr. Scheurer moet wel een uitstekende geweest zijn; aan de vrucht kent men den boom.

Toch deden mij al die Engelsche portretten onangenaam aan. Er zijn linke gezichten bij. Maar ik heb moeite om kalm te blijven als ik een portret van een Engelschman zie. Ik gevoel dan een neiging in mij om te schelden: moordenaars! vertrappt van recht en waarheid enz. En zoo mag ik toch niet; ik moet gelooven dat zij (ten minste de Godvredenden onder hen) hebben gemeend Gods eene dienst te doen, met de Boeren te onderwerpen. Maar of het is zoo bitter! En het wordt alle dagen bitterder, als men nu nog dagelijks van de ellende leest, die er geleden wordt. Toch wil ik voor de Engelsche bilden: „Vader, vergeef het hun, want zij hebben niet geweten wat ze deden.“ Zoo had onze Heiland immers ook! En met die heide in het hart, dan kan ik te ook nog weer de broederhand toesteken want er zijn in hun midden toch ook zekere velen, die het oprecht te doen is om de toekomst van het Koninkrijk Gods en die ook een afkeer hebben van alle onrechtvaardig vergoten bloed, dat ten hemel roept.

Een merkwaardig stukje vond ik in de Salzig-Berichten No. 10. Zending Barth schrijft daar van een Javaanschen mantri goeroe (hoofddiener) van nog al hoogen stand, die zalig gestorven is. De familie wilde hem niet toelaten aan het siekbed, maar br. Barth was zoo onbeleid om toch tot hem door te dringen en toen werd hij met groot blijdschap door den sieke ontvangen. „Ik word een geopend hart en blijdschap was op zijn gelat te lezen, als hij Gods Woord hoorde of als ik met hem bad.“ Hij had het Evangelie gehoord van de Christenen te Blora, en zoo was ook br. Barth met hem, in zijne gezonde dagen, in aanraking gekomen. Op het laatst van zijn leven, toen hij reeds bijna stervende was, voerde zijn familie hem nog weg naar Solo, om hem aan den invloed des Evangelies te onttrekken.

Zoo komt op Java ook langzame hand de tijd dat de vraag zullen moeten behandelen, of een ongedoopte zalig kan worden. In Engelsch Indië is die vraag al lang aan de orde. Daar zijn honderden, die wel gelooven, maar die o et geen middel te bewegen zijn tot dien groeten stap: den Doop. Het is gemakkelijk genoeg om er met een franschen slag zich af te maken, en te zeggen: Het Christendom van iemand, die de smaadheid van Christus niet wil dragen, is mij niets waard. En het is even gemakkelijk iemand onafhand te vragen: Zou dan zoo'n beetje water iemand zalig maken? Maar het is niet gemakkelijk om de vraag te beantwoorden, zoals hij zich in de praktijk herhaaldelijk voordoet. Stelt u voor. Twee mannen, A en B, al ik te noemen. A geeft om zijn familie en om zijne vrienden zowat niets en laat zich zonder bezaard doopen. Maar gij merkt niet veel diepte bij hem. B kan zich niet losrukken van vader of vrouw en kinderen, hij lijdt er bitter onder, hij bidt er dagelijks om tot den Heere; maar het offer is te groot. Wie van de twee is u het liefste? Bij wien merkt gij het meest van waarachtig Christelijk leven? Wem zegt gij in uw gemoed den hemel toe? Gelukkig het oordeel is in de hand onzes Gods. Maar de vraag kan een ongedoopte zalig worden? doet sich toch telkens weer voor. Jezus zegt: die geloofd zal hebben en geloofd zal zijn.

Op ons Zendings-terrein is de vraag vermoedelijk nog niet urgent. Helaas! Vaartwel!

voor de Theol. Fac. der Vrije Universiteit, op de vorige classieke vergadering behandeld, door te zenden naar de e. k. Provinciale Synode.

De kerken van Bokstijl en Langeslag wordt advies gegeven in zekere zaken.

Als roepende kern voor de volgende vergadering wordt aangewezen de kerk van Welsum, terwijl Ds. Schoonmakers het praesidium zal hebben waar te nemen.

De Schuurman sluit de vergadering met dankzegging.

Namens de classe, M. ELZINGA. H. I. SCHRIBA.

Kort verslag van de vergadering der Classis Arnhem, gehouden den 27 Januari 1904.

1. Dr. Wielenga, bij toerbeurt praeses, opent de vergadering, laat zingen Ps. 100: 2, leest Ps. 46 en gaat voor in gebed.

2. De Credentiaelen worden onderzocht; alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

3. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

4. Ds. v. Schelven deelt mede gewaarschuld te zijn voor zekeren v. D., voormalig voorganger eener vrije gemeente, die voorgest. gien in te zamelen voor de kerk te Duisburg. Met het oog op den financieel nood dier kerk zal de classis een circulaire zenden zowel aan kerkeraden als aan particulieren.

5. Een missive van den kerkeraad uit Utrecht inzake de geopperde bezwaren tegen het accord van samenwerking zal beantwoord worden. Een missive van de classis Zierikzee wordt voor kennisgeving aangenomen. Op ten verzoek uit Niveesen (Duitsland) om tot de instelling der Geref. kerk aldaar over te gaan, zal geantwoord worden dat den broeders aldaar geraden wordt kerkelijke voelung met Duisburg te zoeken. Een schrijven aan br. Br. te Hariscomp zal na onderzoek beantwoord worden.

Aangaande een circulaire van Deputaten voor de regeling der Emeriti enz. zal het oordeel der herbenoemden worden ingewonnen, waarna op een vervroegde classis zal worden behandeld.

6. De boeken der verschillende Deputaten worden nagazen en in orde bevonden.

7. Het rapport der Classieke Deputaten in zake den ontlag voor Emeriti enz. zal met verdere toelichting doorgezonden worden naar de e. k. Prov. Synode met verzoek om een billijk verdeling der financiele lasten.

8. De vacaturbeurten worden aldus geregeld. Duisburg Ds. v. Schelven, Ds. v. Mulder, Ds. v. Gooyer, Nijmegen Ds. v. Gooyer, Ds. Notten, Ds. Goudappel, Ruhrort Ds. Goudappel, Westervoort Ds. Hoekstra, Ds. v. d. Sluys, Ds. v. Jong, Zetten Ds. De Jong, Dr. Wielinga, Ds. Mulder.

9. Bij de rondvraag naar art. 41 D. K. worden adviezen gegeven.

10. De e. k. classieke vergadering zal samen komen 6 April.

11. Na psalmgezang en dankgebed wordt de vergadering door Ds. Mullie: gesloten. Namens de Classis, W. MULDER, H. I. SCHRIBA.

1854 16 Juni 1904. Een halve eeuwfeest onzer Theol. School.

Binnen eenige maanden zal onze Theologische School op een vijftigjarig bestaan mogen terugzien, waarin de bewijzen van de goede gunst des Heeren onzes Gods vele oer haar waren. Wat in haar eerst aan de Chr. Geref. Kerk, daarna aan alle Gereformeerde Kerken in deze landen niet alleen, maar ook daar buiten gegeven is, weet ieder lid, die in de geschiedenis der Kerken geen onbekende is.

De hernieuwde opbloei van het gereformeerde leven in ons vaderland is voor een niet gering gedeelte vrucht van de Theologische School. In zwaakheid begonnen, is ze geworden tot een heerlijke planting, waar nu reeds 500 mannen in onze opleiding mochten ontvangen, die, ieder naar de eigenaardigheid der hem geschonken krachten en gaven, mede gearbeid hebben aan den opbouw van het heerlijke Godsgebouw, waarvan Christus Jezus werkmeester en fundament, hoeksteen en kroon is.

Waar nu zulk een feest aan ons gereformeerde volk is geschonken, een feest tot herdenking van de groote zegeningen en weldaden des Heeren onzes Gods — daar kan het niet anders of we moeten er ons toe opgewekt gevoelen om onze dankbaarheid niet slechts in woorden te uiten, maar ook in daden om te zetten.

Vandaar dat na eene vergadering met een aantal broeders uit de onderscheidene provincien, die drie eestondergeteekenden zijn opgetreden als algemeene comitê, bijgestaan door de mede ondertekende provinciale gedelegeerden, die aan het hoofd staan hunner eigen provincie. Het doel hiervan is: ieder lid der gemeente als zodanig in staat te stellen eene teestgave af te zenden door te teekenen op lijsten, welke door verschillende broeders zullen worden aangeboden.

Op deze wijze kan dan een zekere som worden bijeengebracht, welke op den daartoe vastgestelden dag aan het College van Hoogleraren der Theologische School zal worden overhandigd. Zodoende kan dit in staat worden gesteld jongelingen, die daarvoor in de ten men vallen, in hunne studien te ondersteunen. Een juist daaraan is nu een behoefte! Telkens toch komen er aanvragen in, die noode worden afgewezen. Het halve-eeuwfeest onzer Theologische School zij ons dan een nieuwe prikkel om daartoe mee te werken.

Laat ons aanhouden in den gebede, opdat onze Hemelische Vader de mannen, die aan onze School arbeiden, bekwame en bekrachtigde door zijnen Heiligen Geest; maar laat ons dan ook door onze feestgave 16 Juni a. s. tot een heerlijken feestdag maken.

Het algemeen comitê: Ds. J. H. DOMTER, te Nieuwdorp, Ds. N. V. VAN GOOK, te Halfweg, Dr. A. NOORDSTAD, te Kampen.

De Provinciale gedelegeerden: Ds. B. van der Werf te Grootgelo, Ds. A. Doorn te Franeker, Ds. J. Bakker te Emmen, Ds. L. Snijlle te Ommen, Dr. G. Keizer te Tiel, Ds. J. Koppe te Bunschoten, Ds. H. Baurnap te Amstelveen, Ds. H. Kouwenhoven Den. te Leiden, Dr. K. J. van der Veer te Goes, Ds. N. G. Kapteyn te Werkendam.

die het verst in dese gingen, is de abt Loisy, die in zijn werken: de Godsdienst van Israel; het Evangelie der kerk; Evangelische studien; het vierde Evangelie, zeer bedenkelijke dingen verkondigd had. De kardinaal aartsbisschop van Parijs achtte het optreden van den abt verderfelijk en daarom trok hij naar Rome om zijn invloed bij het Hoog gerechtshof der Heilige Officie te laten gelden, teneinde gedaan te krijgen dat de werken van Loisy op den Index, of op de lijst der verboden boeken zouden geplaatst worden.

Onder den vorigen paus had Loisy machtige vrienden op het Vaticaan, zoodat toen niet kon verkregen worden dat men openlijk tegen hem optrad. De tegenwoordige paus heeft zijn volle goedkeuring gehecht aan het besluit van het Hoog gerechtshof der Heilige Officie, zoodat bleek uit een schrijven van den Staatssecretaris van den paus, kardinaal Merry del Val, aan den Aartsbisschop van Parijs. Wij achten het een verblijdend teeken, dat de tegenwoordige paus met beslislucht optreedt om te toonen, dat Rome geen heel maar verwoesting wacht van de hedendaagsche bedellers der Heilige Schrift.

Maar hoe houdt zich de veroordeelde abt onder dit alles, zal men vragen? In een interview heeft hij verklaard, dat hij alles verwerpt wat te Rome als dwaling verwerpen wordt, echter niet dien verstaad, dat hij niet erkent dat de veroordeelde dwalingen in zijn werken aangehouden worden. „Ik ben bereid, zoo sprak Loisy, om elke dwaling terug te nemen welke anderen uit mijn boek mochten afleiden, doch zich zelven in hunne verklaring op een standpunt te plaatsen verschillend van dat, hetwelk ik innaam, toen ik het boek schreef.“ Toen hem echter nader gevraagd werd, of hij ook wilde terugtrekken indien werd veroordeeld, wat hij werkelijk in zijn boek had geleerd, gaf hij ten antwoord: „In dat geval zal ik mijn geweten raadplegen en doen wat dat van mij eischt.“

Inderland heeft Loisy zich willen onderwerpen aan de uitspraak van het lichaam, dat de uitgekomen boeken moet keuren. Doch de Franche abt deed dit onder voorbehoud, dat hij in zijn meening als geschiedschrijver vrij zou zijn. Nog voordat dit bericht per telegram bekend werd, ontving de Kölnische Zeitung uit Parijs eenne mededeeling, die deed vermoeden dat de abt zich eigenlijk niet zou onderwerpen. In de Franche pers had men reeds stemmen vernomen, die het uitspraken, dat het schrijven van Loisy aan den aartsbisschop van Parijs waarbij hij zich onderwerpt aan de uitspraak der Heilige Officie, of aan de Inquisitie, niets anders was dan een bloote kennisgeving, dat hij van het oordeel der Inquisitie had kennis genomen.

In zijn antwoord aan den aartsbisschop be loofde Loisy dat hij ook de Inquisitie zou antwoorden. In dat antwoord heeft volgens de mededeeling der Kölnische Zeitung de abt verklaard, dat hij als priester het oordeel der Inquisitie met hoogachtend aanzag, maar als historicus voor de wetenschappelijke uitkomsten voor zijn critische arbeid en methode zijn voorbehoud maakte, al gaf hij toe, dat ook de wetenschap dwalen kan.

Wij kunnen begrijpen, dat dit antwoord te Rome niet is aangenomen. Het maken van een onderscheid tusschen den priester en den man van wetenschap gaat niet aan, en werd daarom terecht door de Roomsch Curie verwerpen. Of de Franche abt ten slotte het hoofd in den schoot legt zal?

In Duitsland reddden de Roomsche voorstanders der hedendaagsche schriftcritiek als Schell zich op een andere manier uit de verlegenheid, wanneer zij door een uitspraak der Heilige Officie in hunne leeringen veroordeeld worden. Zij laten verkondigen, dat het oordeel eener congregatie, ook al is het door den paus bevestigd, niet onfeilbaar is. Daarom heeft het geest kracht om de conscientie te binden, en is men niet verplicht het in zijn binnenste toe te stemmen. Deswege voeght het zich uitwendig er aan te onderwerpen en een eerbiedig stilzwijgen in acht te nemen.

Zal het noozig zijn, dat de paus eene nadere verklaring hoe de Roomsche kerk over het Heilige Schrift denkt, „ex cathedra“, geeft? Te recht maakt men in Roomsche kringen onderscheid tusschen hetgeen de paus is opperste herder der kerk over verschillende vraagstukken meent te moeten verklaren, en hetgeen de paus van uit zijn Heiligen stoel omtrent de leerstukken decreeteert. Alleen de laatste uitspraken zijn door de leden der Roomsche kerk voor „onfeilbaar“ te houden.

Of zonden de Roomsche critici door hetgeen de jongste onderzoeken in het Oosten aan het licht brachten, tot bezinning komen?

In Engeland is het reeds voorgekomen, dat een voorstander der Schriftcritiek, gelijk die door de school van Kuenen en Wellhausen wordt voorgestaan, het standpunt dat hij innaam, heeft verlaten.

WINKEL Voor Kinderen. OOST EN WEST. IX. KEN BLIK IN 'T RONN.

Er is verder gaan zal het noozig zijn, tot recht verstand van hetgeen volgen moet, eens te zien, hoe het er destijds in het westen van Europa uitzag.

In ons vaderland stond aan het hoofd der zaken de stadhouder prins Willem III, die toen een 30 jaar oud was. Hij was het die op 22 jarigen leeftijd, ons land met Gods hulp gereed had, toen de Fransen, Minsterschen en Keulse heuden, Nedeland van drie zijden bestookten, terwijl Engeland om ter zee trachtte te slaaken. Hij was het ook, die 6 jaar lang den oorlog tegen Frankrijk leidde, tot die met een eervolven vrede sloot.

Zwak van lichaam was hij sterk van geest. Hij ontzag zich zelf nooit, was voor niets bevreemd, en hoewel geen dag recht geried, was hij een jager en krijgsheld en daarbij een uiterst schraander en ervaren staatsman. Dit had zeker in der tijd Jan de Wit reeds bepeurd, die voor niets zozooer vreesde, als dat de prins van Oranje weer stadhouder zouden worden. Toch was het geschied, en de zoo schrandere knaap van weleer toonde nu als man, hoe goed het hem geweest was het jnk in zijn jeugd te dragen.

Thans echter droeg hij geen juk maar een kroon, ja zelfs twee: een als prins en een als koning, koning van Engeland.

Hoe hij tot dit laatste kwam moeten we vooral weten.

Willem III was gehuwd met een vrouw die Maria heette, de dochter van Jacobus II, koning van Engeland.

Deze Jacobus nu was een vorst, die bestemd

Buitenland. Frankrijk. De zaak van den Abt Loisy.

In dit blad deelden wij mede, hoe order Roomsche Godgeleerden, voornamelijk in Frankrijk, de zoogenaamde nieuwere critiek over de Heilige Schrift gevolgd wordt. Een dergeren